

9. Bölüm

Akdağ Yaylalarında (Ladik/Samsun) Yayla ve Yaylacılıkla İlgili Sorunlar

Seyfullah GÜL¹

| GİRİŞ

²Yayla ve yaylacılık birçok farklı disiplin tarafından araştırmalara konu olan iki fenomendir. Türkçe’de yay kökü ile yaymak kavramlarının birleşmesinden doğan (Alagöz, 1941: 150) yayla, yılın belirli bir süresi içinde hayvan otlatmak, menfaat temin eden her türlü işte çalışmak, dinlenmek için çıkılan veya gidilen, köyün hayat sahasının dışında kalan ve ekonomik bağlarla tamamen köye bağlı bir mekândır (Doğanay, 2010: 615). Yani yaylalar, kırsal yerleşmelerin ekonomik çevresi içerisinde yer almakla birlikte, sosyal ve kültürel işlevleri olan geçici yerleşim birimleridir. Yayla denilince ilk akla gelen şey yüksekliktir. Ancak yaylaya asıl kimliğini kazandıran fiziksel özelliği değil onun sosyal ve kültürel hayat içerisindeki yeri yani beşeri yanıdır. Nitekim Küpecik Yaylası denildiğinde ilk akla gelen de onun yüksekliğinin kaç metre (Rakım: 1850 m.) olduğundan çok Küpecik Yaylasının yöre insanı için sağladığı sosyal, kültürel ve ekonomik olanaklar gelmektedir. Bu nedenle alanyazında yayla kavramıyla ilgili oluşan algı ve kavram karmaşasının varlığı yaylacılıkla ilgili yapılan çalışmalarda karşılaşılan önemli bir problem olarak görülmektedir.

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, seyfullah.gul@omu.edu.tr

² Bu çalışma, 26-28 Eylül 2019 tarihlerinde Giresun’da gerçekleştirilen Uluslararası Yaylacılık ve Yayla Kültürü Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

mera komisyonları görülmektedir. Merkezi bir yayla yönetimi (il mera komisyonu) yerine yaylaların kiralanması, yaylaya çıkacak hayvan sayısı, hayvan sağlığı, yaylaya çıkış zamanı ve güzergahı gibi konuların ilçe belediyesi, ilçe tarım ve orman müdürlükleri ile köy tüzel kişiliklerinden oluşacak ilçe mera komisyonuna bırakılmasının bugün yaşanan birçok sorunu ortadan kaldıracağı düşünülmektedir. Ayrıca yaylalarda ortaya çıkan kaçak yapılaşma, çevre kirliliği, yerel mimari dokunun bozulmasının temel sebebi olarak görülen ve kitle turizmine dönüşen yayla turizmiyle ilgili doğal/kültürel ortam dengesini sağlayan sürdürülebilir bir yayla turizmi planlamasına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alagöz, C.A. (1941). *Yayla Tabiri Hakkında Rapor*. Birinci Coğrafya Kongresi, Raporlar, Müzakereler, Kararlar, Ankara, 150-157.
- Aydınözü, D. (2004). "Karadeniz Bölgesi'nin İlk Yayla Kent Projesi; Hıdırnebi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C.12, S. 1, ss. 205-210.
- Cevher, C., Ceylan, İ. ve Köksal, Ö. (2008). "Türkiye'de Mera Kanunu Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi", *Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C. 17, S. 1-2, ss.1-10.
- Coşkun, A. A., Şentürk, G. ve Birben, Ü. (2007). "Hukuksal Açından Yayla Kavramı ve Yapılaşma Usul ve Esasları", *Yargıtay Dergisi*, C.33, S.4, ss. 521-552
- Coşkun, S. (2018). "Akdağ ve Yakın Çevresinde Bitki Örtüsünün Coğrafi Dağılışı", *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, C.5, S. 25, ss. 2365-2373.
- Doğanay, H. (1989). "Ordu'da Bazı Oba-Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık", *Coğrafya Makaleleri. Atatürk Üniv. Fen-Ed. Fak. Yay*, C.50, ss. 304-326.
- Doğanay, H. ve Coşkun, O. (2013). "Türkiye Yaylacılığındaki Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları", *Eastern Geographical Review*, C.18, S.30, ss. 1-28.
- Doğanay, S. (2009). "Koruma-kullanma Dengesi Açısından Cami Boğazı Yaylası ve Çakırgöl Çevresinin Turistik Potansiyeline Coğrafi Bir Yaklaşım", *Doğu Coğrafya Dergisi*, C. 14, S. 22, ss.165-186.
- Doğanay, S. (2010). "İşlevsel Değişim Sürecinde Çakırgöl Çevresinde Yaylalar ve Yaylacılık", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.7, S.2, ss. 611-639.
- Doğanay, S. (2011). "Doğu Karadeniz'de Yayla Merkezlerine Yeni Bir Örnek: Taşköprü Yaylası", *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.26, ss.223-239.
- Durmuş, E. (2020). "Kargapazarı Dağları ve Çevresinde (Erzurum Kuzeydoğusu) Yaylacılık Faaliyetleri", *Coğrafya Dergisi*, C.40, ss. 91-108.
- Emiroğlu, M. (1977). *Bolu'da Yaylalar ve Yaylacılık*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Ertaş, N. (2020). "Yayla ve Mera Yasaklarının Küçükbaş Hayvancılık Faaliyetleri Üzerindeki Etkisi: Van Örneği", *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.25, S. 44, ss. 183-200.
- Harunoğulları, M. ve Polat, Y. (2018). "Mersin-Arslanköy Yörüklerinin Yaylacılık Faaliyetleri ve Sorunları", *Ege Coğrafya Dergisi*, C.27, S.1, ss. 71-86.
- Kadioğlu, Y. (2017). "Samsun'da Yöresel Öne Sahip Bir Kış Turizm Merkezi: Akdağ (Ladik)", *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.22, S.38, ss.161-172.
- Karayalçın, Y. (1975). "Kanunlarımız, doktrin ve uygulama açısından mera ve yaylaklar, «Emvali Metruke»", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.32, S.1, ss. 41-70.
- Koca, H. (1995). Gözünde yayla turizmi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1(1), 281-301.

- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) (2018). Ladik ilçe raporu. <https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/ladik-ilce-raporu-2018.pdf> Erişim tarihi: (25/05/2021)
- Özalp M. ve Sütlü E, (2011). “Fırtına Havzası’nın Yukarı Bölümünde Yürütülen Yaylacılık Faaliyetlerinin Zamansal Değişiminin İrdelenmesi ve Bazı Çevresel Sorunların Tespiti”, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, C.12, S. 2, ss. 148-160.
- Öztürk, A. (1980). “Lâdik-Destek Yöresinin Tektoniği”, *Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni*, C. 23, ss. 31-38.
- Samsun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü (2019). Ladik İlçesi Çakırgümüş Mahallesi Mera İhalesi. <https://samsun.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?OgeId=206&Liste=Duyuru> Erişim tarihi: (24/05/2021)
- Somuncu, M. (1997). “Doğu Karadeniz Bölümünde Yayla-dağ turizminin bugünkü yapısı, sorunları ve geleceği”, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, C. 6, ss. 273-315.
- Somuncu, M. (2007). “Kırsal ve Kentsel Alanlardaki Sosyoekonomik Değişime Bağlı Olarak Türkiye Yaylalarının Fonksiyonlarındaki Farklılaşma”, *ICANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 10-15 Eylül 2007, 778, Ankara.
- Somuncu, M. , Akpınar, N., Kurum, E., Kaya, N. ve Ecerel, T. (2010). “Gümüşhane İli Yaylalarındaki Arazi Kullanımı ve İşlev Değişiminin Değerlendirilmesi: Kazıkbeli ve Alistire Yaylaları Örneği”, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, C.2, S.2, ss. 107-127.
- Sözer, A. N. (1972). *Kuzeydoğu Anadolu’da Yaylacılık*. Ankara: Turhan Kitabevi
- Sözer, A. N. (1983). “Türkiye’nin Kırsal Yerleşim Coğrafyasına İlişkin Terminolojik Sorunlar ve Tipolojik Yaklaşımlar”, *Ege Coğrafya Dergisi*, C.1, ss.1-13.
- Şenol, E. (2018). “Boraboy Gölü (Amasya) ve Çevresinin, Rekreasyon Amaçlı Kullanımdan Kaynaklanan Başlıca Sorunları”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.23, S.39, ss. 95-112.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2021). 25/2/1998 Tarih ve 4342 sayılı Mera Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4342.pdf> Erişim tarihi: (20/02/2021)
- Tunçdilek, N. (1964). “Türkiye’de Yaylalar ve Yaylacılık”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, C.7, S.14, ss. 15-28.
- Tunçel, H. (2015). “Coğrafyanın Yaylacılık Literatürü Üzerine Bir Değerlendirme”. *Yayla Kültürü ve Yaylacılık Sempozyumu (6-7 Kasım 2014, Bilecik)*, (Ed. H. Tunçel) ss. 5-26, İstanbul: Seçil Ofset.
- TÜİK (2021). 2020 Yılı Ladik İlçesi Hayvan Sayısı Verileri. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?k-n=101&locale=tr> Erişim tarihi: (26/08/2021)
- TÜİK (2021). 2020 Yılı Ladik İlçesi Nüfus Verileri. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> Erişim tarihi: (26/08/2021)
- Yakar, M. ve Yazıcı, H. (2009). “Emirdağ İlçesinde Göçlerin Tarım Alanlarına Etkileri”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, C.7, S.2 , ss.163-176.
- Yazıcı, H. ve Doğanay, S. (2000). “Alternatif Turizm Merkezlerine Tipik Bir Örnek: Zigana Yayla Tatil Köyü”, *Türk Coğrafya Dergisi*, S.35, ss. 69-84.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11 baskı: 1999-2018), İstanbul: Seçkin Yayınları.
- Yüksek, T. (2002). “Çoruh Havzasında Yaylacılık Faaliyetleri ve Karşılaşılan Sorunlar”, *Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 25-27 Haziran 2002, Ankara, ss. 285-288.
- Zaman, M. (2007). *Doğu Karadeniz Kıyı Dağları’nda Yaylalar ve Yaylacılık*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, No:960.